

ERAKONNA EESTI RAHVUSLASED JA KONSERVATIIVID PÕHIKIRI

Kinnitatud 18. augustil 2024.

1. ERAKOND

- 1.1 Erakonna nimi on Eesti Rahvuslased ja Konservatiivid (edaspidi „erakond“).
- 1.2 Erakond tegutseb Eesti Vabariigis kehtivate seaduste ja käesoleva põhikirja alusel mittetulundusühinguna, mille juhatuse asukoht on Viljandi linnas.
- 1.3 Erakonna eesmärk on kaitsta ja edendada rahvuskonservatiivseid vaateid ning tegutseda oma liikmete ja toetajaskonna poliitilistes huvides, esindades oma liikmete tahet riigi- ja kohaliku võimu teostamise kaudu, tuginedes selles erakonna programmile. Erakonna tegevuse eesmärk on otseselt suunatud vaba ja iseseisva sõltumatu õigusriigi ülesehitamisele ja kindlustamisele; eesti rahvuse, keele ja kultuuri positsiooni tugevdamisele ühiskonnas; alalhoidliku ellusuhtumise, sotsiaalse, majandusliku ja ökoloogilise tasakaalu saavutamisele, lähtudes säästva arengu põhimõtetest.
- 1.4 Oma eesmärkide saavutamiseks võib erakond muu hulgas võtta osa riigivõimu, kohaliku võimu ja riigiülese tasandi võimu teostamisest ning teha koostööd teiste organisatsioonidega, asutada sihtasutusi ja mittetulundusühinguid ning osaleda sihtasutuste ja teiste mittetulundusühingute tegevuses.

2. ERAKONNA STRUKTUURI ÜLDKIRJELDUS

- 2.1 Erakonna kõrgeim organ on erakonna üldkoosolek, millel võivad osaleda kõik erakonna liikmed.
- 2.2 Erakonna igapäevast tegevust juhib ja korraldab erakonna juhatus, kelle valib erakonna üldkoosolek ja kes allub oma tegevuses erakonna üldkoosolekule.
- 2.3 Erakonnal on Eestis piirkondlikud allüksused ehk ringkonnad, millest igaühe tegevuspiirkond vastab ühele Riigikogu valimise seaduses ette nähtud valimisringkonnale. Ringkond koordineerib ja vajadusel korraldab erakonna tegevust oma tegevuspiirkonnas ning teostab seal erakonna poliitilist tahet erakonna põhikirjast, programmist ning erakonna üldkoosoleku ja juhatuse otsustest lähtudes. Ringkonna kõrgeim organ on ringkonna üldkoosolek, millele allub ringkonna igapäevast tegevust juhtiv ja korraldav ringkonna juhatus.
- 2.4 Erakonna kohalik allüksus on osakond, mille tegevuspiirkond vastab Eestis kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses ette nähtud valimisringkonnale. Ühe kohaliku omavalitsuse valimisringkonna piires saab tegutseda vaid üks osakond. Osakonna kõrgeim organ on osakonna üldkoosolek, millele allub osakonna igapäevast tegevust juhtiv ja korraldav osakonna juhatus.
 - 2.4.1 Iga Eestis asutatud osakond kuulub oma asukohale vastavasse ringkonda. Eestis asutatud osakond koordineerib erakonna kohalikku tegevust oma tegevuspiirkonnas ning teostab seal erakonna poliitilist tahet erakonna põhikirjast, programmist, erakonna üldkoosoleku ja juhatuse tasandil ning ringkonna tasandil tehtud otsustest lähtudes.
 - 2.4.2 Väljaspool ringkondi (s.o väljaspool Eestit) asutatud osakond määrab enda tegevuspiirkonna oma asukohamaa piires otstarbekusest lähtudes ise, koordineerib seal erakonna kohalikku tegevust ning teostab seal erakonna poliitilist tahet oma tegevuspiirkonnas kehtivatest õigusnormidest, erakonna põhikirjast, programmist, erakonna üldkoosoleku ja juhatuse otsustest lähtudes.

- 2.5 Kui ringkonna ja osakonna tegevuspiirkond täielikult kattub, võivad osakonna organid tegutseda ka ringkonna organitena ja ringkonna organeid eraldi ei valita.

3. LIIKMESKOND

- 3.1 Erakonna liikmeks võib olla selleks vabatahtlikult soovi avaldanud vähemalt 18aastane teovõimeline Eesti kodanik või püsivalt Eestis elav Euroopa Liidu kodanik, kes jagab erakonna programmis väljendatud põhimõtteid, väärtusi ja eesmärke ning kohustub tegutsema kooskõlas erakonna põhikirjaga, kui Eestis või tema Eesti-välises elukohas kehtivad seadused ei piira tema kuulumist erakonda. Erakonnaga liitumiseks esitab isik avalduse erakonna veebisaidil, kui niisugune võimalus on loodud, või oma elukohale vastava ringkonna juhatusele või niisuguse ringkonna puududes erakonna juhatusele.
- 3.2 Erakonna liikmeks ei või olla isik:
- a) kes on osalenud okupatsiooniajal repressiivorgani tegevuses, või
 - b) kellel on kehtiv kriminaalkaristus, või
 - c) kelle kuulumine erakonda tekitab või ilmselge tõenäosusega võib tekitada erakonnale olulist mainekahju.
- 3.3 Erakonna veebisaidi kaudu laekunud avaldused erakonna liikmeks astumise kohta edastab erakonna juhatus võimalikult kiiresti ringkonna juhatusele, kui avalduse esitaja elukoht on selle ringkonna tegevuspiirkonnas. Isiku erakonna liikmeks vastuvõtmise või vastu võtmata jätmise kohta teeb tema avalduse alusel otsuse ja teatab sellest talle võimalikult kiiresti asjaomase ringkonna juhatus võimaluse korral osakonna juhatusega konsulteerides. Kui isiku elukohale vastavat ringkonda ei ole, teeb tema avalduse suhtes otsuse erakonna juhatus võimaluse korral osakonna juhatusega konsulteerides. Otsuseid liikmeks astumise avalduste kohta ei pea põhjendama.
- 3.3.1 Kui ringkonna juhatus keeldub isikut erakonna liikmeks vastu võtmast, võib erakonna juhatus teha selles küsimuses uue otsuse.
- 3.3.2 Kui ringkonna juhatus ei ole isiku avalduse esitamisest alates ühe kuu jooksul oma otsust talle teatavaks teinud, juhhib erakonna juhatus sellele ringkonna juhatuse tähelepanu ja kui isikule ei ole seejärel ühe kuu jooksul otsust teatavaks tehtud, teeb erakonna juhatus otsuse ise ja teatab sellest võimalikult kiiresti asjaomasele isikule.
- 3.4 Erakonna liikmete arvestuse ja nimekirja pidamist korraldab kooskõlas erakonnaseadusega erakonna juhatus. Erakonna juhatus edastab asjaomasele osakonnale ja vajadusel ringkonna juhatusele teavet erakonna juhatuse kaudu vastu võetud uute erakonna liikmete kohta. Ringkonna juhatus edastab erakonna juhatusele ja asjaomase osakonna juhatusele teavet ringkonna juhatuse kaudu vastu võetud uute erakonna liikmete kohta ning edastab laekunud liikmeks astumise avaldused erakonna juhatusele, kes korraldab kõikide liikmeks astumise avalduste säilitamise.
- 3.5 Erakonna liikmetel on võrdsed õigused:
- a) osaleda oma osakonna, ringkonna ja erakonna tegevuses ja ettevõtmistes ning saada nende kohta teavet,
 - b) esitada erakonnas üksi või koos teiste liikmetega ettepanekuid ja arvamusi kõikides erakonna tegevusega seotud küsimustes, sealhulgas seoses erakonna poliitiliste seisukohtade kujundamisega, erakonna programmi või põhikirja muutmise (võttes arvesse põhikirja punkti 6.6.3) ja enda kandideerimisega valimistel,
 - c) osaleda erakonnas asjakohase tasandi üldkoosolekul otsuste hääletamisel ja erakonna referendumil, välja arvatud otsused, mis puudutavad asjaomase liikme

vabastamist kohustusest või vastutusest, tema ja erakonna vahel tehingu tegemist või temaga õigusvaidluse pidamist ning selles tehingus või õigusvaidluses erakonna esindaja määramist või küsimusi, mis puudutavad tema või tema esindaja erakonnasisese tegutsemise kontrollimist või hindamist,

- d) kandideerida ja olla valitud erakonnas valitavatele kohtadele,
 - e) seada üles kandidaate erakonnas valitavatele kohtadele,
 - f) pöörduda erakonnaga seotud küsimustes erakonna aukohtu poole,
 - g) taotleda erakonna juhatuselt mõjuval põhjusel enda vabastamist liikmemaksust.
- 3.6 Erakonna liige saab kasutada punkti 3.5 alapunktides b–f nimetatud õigusi vaid siis, kui tema liikmemaksukohustus on täidetud.
- 3.7 Erakonna liikmetel on võrdsed kohustused:
- a) järgida erakonna põhikirja ja juhtorganite otsuseid, a
 - b) tegutseda ja käituda koosõlas erakonna programmis ja põhikirjas väljendatud põhimõtete ja väärtustega,
 - c) aidata kaasa erakonna hea maine kujundamisele ning erakonna huvide ja eesmärkide saavutamisele,
 - d) hoiduda erakonna mainet või huve kahjustavast tegevusest ja käitumisest,
 - e) hoiduda tegutsemast erakonna põhikirja punktis 1.3 väljendatud eesmärkide vastu,
 - f) maksta iga kalendriaasta eest õigeaegselt erakonna liikmemaksu,
 - g) teatada erakonnale oma elukoht, e-posti aadress jm kontaktandmed ning nende muudatused, kusjuures erakonna teated loetakse liikmele saadetuks, kui need on saadetud tema viimati teatatud e-posti aadressil,
 - h) mitte esitada enda kohta erakonnale valeandmeid,
 - i) anda aukohtule ütlusi, kui aukohus seda nõuab,
 - j) astuda erakonnast välja või peatada oma erakondlik kuuluvus, kui seda eeldab erakonna põhikiri või kui seda erakonnaseaduse kohaselt eeldab tema asumine avalikku teenistusse või tegevteenistusse.
- 3.8 Erakonnast väljaastumiseks esitab liige kirjaliku avalduse oma osakonna või ringkonna või erakonna juhatusele või Tartu Maakohtu registriosakonnale või elektrooniliselt äriregistris. Niisuguse avalduse saanud osakonna või ringkonna juhatus edastab selle erakonna juhatusele, kes viivitamata korraldab registris sellekohase kandetoimingu tegemise ning teavitab asjaomase ringkonna juhatust ja osakonna juhatust.
- 3.9 Erakonna juhatus võib ringkonna juhatuse ettepanekul või ringkonna juhatusega konsulteerides otsustada liikme erakonnast välja arvata:
- a) erakonna põhikirja punktis 3.2 alapunktis c nimetatud põhjusel, või
 - b) kui tema avalikult väljendatud vaated ja/või tegevus on selgelt vastuolus erakonna programmi ja/või põhikirjaga ja/või erakonna üldkoosoleku otsusega ning see vastuolu jätkub pärast seda, kui erakonna juhatus on teinud talle sellekohase kirjaliku hoiatuse, või
 - c) põhikirja punktist 3.1 või seadusest tulenevalt, sealhulgas mittetulundusühingute seaduse § 16 lõike 2 alusel, või
 - d) kui ta kandideerib valimistel väljaspool erakonna nimekirja olukorras, kus erakond osaleb sama esindusorgani valimistel oma nimekirjaga, või

- e) kui ta ei järgi erakonda esindava saadikuna kohaliku omavalitsuse volikogus erakonna programmi, erakonna üldkoosoleku või erakonna juhatuse otsuseid ka pärast seda, kui erakonna juhatus on teinud talle sellekohase kirjaliku hoiatuse, või
 - f) kui ta on astunud või heidetud välja erakonna kohaliku omavalitsuse volikogu fraktsioonist.
- 3.10 Erakonna juhatus võib ringkonna juhatusega konsulteerimata liikme erakonnast välja arvata:
- a) punkti 3.2 alapunktis a või b nimetatud põhjusel,
 - b) kui ta on astunud või heidetud välja erakonna Riigikogu fraktsioonist.
- 3.11 Kui erakonna juhatus soovib arutada liikme erakonnast väljaarvamist, teatab ta sellele liikmele sellest kirjalikult koos põhjendusega. Kui asjaomane liige ilmub niisuguses teates viidatud erakonna juhatuse koosolekule, on tal õigus olla enda väljaarvamise otsustamise juures ja kõnelda enda kaitseks. Erakonna juhatuse otsus loetakse lõplikuks kolme tööpäeva möödudes alates teatamisest, kui asjaomane liige ei ole selle aja jooksul pöördunud aukohtu poole. Kui asjaomane liige on pöördunud aukohtu poole, annab aukohus selles küsimuses nõuandva hinnangu, mida arvesse võttes vaatab juhatus võimalikult kiiresti asja uuesti läbi. Kui erakonna juhatus teeb aukohtu hinnangust oluliselt erineva lõpliku otsuse, peab ta seda põhjendama. Kui asjaomane liige pöördub seepeale uuesti kolme tööpäeva jooksul aukohtu poole, võib aukohus tema liikmelisuse ja väljaarvamiseotsuse täitmise kuni erakonna üldkoosolekuni peatada ja paluda otsust erakonna üldkoosolekult. Kui väljaarvamise otsus on lõplikult loetud, korraldab erakonna juhatus viivitamata registris sellekohase kandetoimingu tegemise ning teavitab asjaomase ringkonna juhatust ja osakonna juhatust.

4. OSAKOND

- 4.1 Osakonna võivad asutada ja osakonda peavad kuuluma vähemalt kolm erakonna liiget, kelle elukoht on selle osakonna tegevuspiirkonnas.
- 4.2 Osakond asutatakse asutamiskoosolekuga, millel valitakse osakonna juhatus, kes edastab asutamiskoosoleku protokollid ja osakonna liikmete nimekirja asjaomase ringkonna juhatuse kaudu või ringkonna puududes otse erakonna juhatusele, kes registreerib selle osakonna asutamise.
- 4.3 Osakonna liikmed on isikud, kes on osakonna liikmete nimekirjas.
- 4.3.1 Erakonna liige võib korraka kuuluda vaid ühte osakonda.
 - 4.3.2 Osakonna liige võib elukoha muutudes sellele vastavalt oma osakondlikku kuuluvust muuta, esitades avalduse uue osakonna juhatusele.
 - 4.3.3 Ringkonna juhatuse otsusega võib võtta osakonda vastu liikmeid, kelle elukoht ei ole selle osakonna tegevuspiirkonnas, kui nad on esitanud selleks põhjendatud avalduse.
 - 4.3.4 Osakonna juhatuse palvel võib erakonna juhatus arvata osakonnast välja erakonna liikme, kelle elukoht ei ole osakonna tegevuspiirkonnas, kui niisugust liiget on nõus vastu võtma tema elukohajärgne osakond või muu osakond, millega see liige soovib ühineda.
- 4.4 Osakonna üldkoosolek, millesse kuuluvad hääleõiguslikuna kõik osakonna liikmed, koguneb vähemalt kord kahe aasta jooksul osakonna juhatuse või vähemalt 1/10 selle osakonna liikmete kutsel vähemalt 14päevase etteteatamisega, milles näidatakse osakonna üldkoosoleku aeg, koht ja päevakord.

- 4.4.1 Osakonna üldkoosolekul ei ole kvoorumi nõuet, teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja otsused võetakse vastu lihthälteenamusega.
- 4.4.2 Kui osakonna juhatus ega osakonna liikmed ei ole osakonna üldkoosolekut erakonna põhikirja kohaselt kokku kutsunud, on õigus seda teha ringkonna juhatusel või erakonna juhatusel osakonna juhatuse nimel.
- 4.4.3 Osakonna üldkoosolek protokollitakse ja osakonna juhatus saadab osakonna üldkoosoleku protokolliga kahe nädala jooksul ringkonna juhatusele, kes saadab selle esimesel võimalusel erakonna juhatusele. Osakonna liikmele, kes soovib osakonna üldkoosoleku protokolliga tutvuda, annab niisuguse võimaluse osakonna esimees või aseesimees.
- 4.5 Osakonna juhatuse liikmete arvu otsustab ja selle liikmed, nende seas osakonna esimehe ja kuni kaks aseesimeest valib selle osakonna liikmete hulgast, osakonna üldkoosolek kuni kaheks aastaks. Osakonna juhatuse liige võib olla valitud osakonna juhatusse ka rohkem kui üheks ametiajaks järjest.
- 4.5.1 Osakonna esimees valitakse eraldi hääletusel ja kuni kaks aseesimeest valitakse eraldi hääletusel ja vajaduse korral ülejäänud juhatuse liikmed eraldi hääletusel.
- 4.5.2 Osakonna juhatus on otsustusvõimeline, kui otsuse tegemises osaleb üle poole osakonna juhatuse liikmetest. Teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja otsused võetakse vastu lihthälteenamusega. Osakonna juhatuse tööd juhib osakonna esimees või tema puududes aseesimees.
- 4.5.3 Osakonna juhatus võib pidada koosolekuid füüsiliselt kokku tulles või kirjalikult või videokoosoleku vormis. Osakonna juhatuse koosolekud, mida ei peeta kirjalikult, kutsub kokku osakonna esimees või aseesimees vähemalt 7päevase etteteatamisega, välja arvatud juhul kui kõik osakonna juhatuse liikmed on kirjalikult nõustunud lühema etteteatamisega.
- 4.5.4 Osakonna juhatuse koosolekud, kui neid ei peeta kirjalikult ja kui osakonna juhatus ei ole kuulutanud neid kinniseks, on osakonna liikmetele avatud ning sel juhul saadetakse nende koosolekute kohta punktis 4.5.3 nimetatud eelteade e-posti teel osakonna liikmetele, kes peavad osalemissoojust osakonna juhatusele vähemalt kaks päeva ette teatama.
- 4.5.5 Osakonna juhatus saadab oma koosolekute protokollid kahe nädala jooksul ringkonna juhatusele, kes saadab need esimesel võimalusel erakonna juhatusele. Osakonna liikmele, kes soovib osakonna juhatuse protokolliga tutvuda, annab niisuguse võimaluse osakonna esimees või aseesimees.
- 4.5.6 Osakonna üldkoosolek võib osakonna juhatuse liikme tagasi kutsuda.
- 4.6 Eestis asutatud osakond töötab erakonna programmile tuginedes välja platvormi kohalike omavalitsuste volikogude valimisteks ja osakonna üldkoosolek koostab nendeks valimisteks kandidaatide ringkonnanimikirja (vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 34 lõike 1 punktile 1). Eestis asutatud osakond võib erakonna juhatuse nõusolekul osaleda kohalike omavalitsuste volikogude valimistel valimisliitudes, kui erakond ei osale volikogu valimistel oma nimekirjaga.
- 4.7 Kui punktis 4.1 ette nähtud liikmete arv osakonnas kahaneb alla kolme, peatab või lõpetab ringkonna juhatus selle osakonna tegevuse. Sel juhul on allesjäänud ühel või kahel liikmel õigus olla kuni osakonna taastamiseni osakondliku kuuluvuseta liikmed asjaomases ringkonnas ja/või erakonnas. Osakonna tegevus taastatakse, kui punktis 4.1 nimetatud tingimus on täidetud.

5. RINGKOND

- 5.1 Ringkonna registreerib erakonna juhatus, kui asjaomase ringkonna tegevuspiirkonnas on asutatud vähemalt üks osakond.
- 5.1.1 Erakonna juhatus võib selge vajaduse korral erandlikult registreerida kahe või enama asjaomase osakonna taotlusel ringkondi, mille tegevuspiirkond on väljaspool Eestit. Niisuguste ringkondade suhtes punktid 5.6–5.7 ei kehti.
- 5.2 Ringkonda kuuluvad kõik asjaomase ringkonna tegevuspiirkonnas tegutsevad osakonnad ja kõik nende osakondade liikmed on ühtlasi selle ringkonna liikmed. Ringkonna tegevuspiirkonnas koordineerib osakondade tegevust ringkonna juhatus, kes edastab nende kohta andmed erakonna juhatusale.
- 5.3 Ringkonna üldkoosolek, millesse kuuluvad hääleõiguslikuna kõik ringkonna liikmed, koguneb korralisena vähemalt kord kahe aasta jooksul ringkonna juhatuse kutsel vähemalt 21päevase etteteatamisega, milles näidatakse ringkonna üldkoosoleku aeg, koht ja päevakord. Seejuures peab ringkonna üldkoosolek kogunema vähemalt korra ühe aasta jooksul enne kohalike omavalitsuste volikogude valimisi ja vähemalt korra ühe aasta jooksul enne Riigikogu valimisi. Ringkonna korralisel üldkoosolekul ei ole kvooruminõuet, teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja otsused võetakse vastu lihthälteenamusega.
- 5.3.1 Ringkonna juhatus või vähemalt 1/10 selle ringkonna liikmetest võib kokku kutsuda ringkonna erakorralise üldkoosoleku vähemalt 7päevase etteteatamisega, milles näidatakse ringkonna erakorralise üldkoosoleku aeg, koht ja päevakord. Ringkonna erakorraline üldkoosolek on otsustusvõimeline, kui sellel on isiklikult kohal vähemalt veerand ringkonna liikmetest, teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja otsused võetakse vastu lihthälteenamusega.
- 5.3.2 Kui ringkonna juhatus ei ole ringkonna korralist üldkoosolekut erakonna põhikirja kohaselt kokku kutsunud, võib seda teha vähemalt 1/10 selle ringkonna liikmetest või erakonna juhatus ringkonna juhatuse nimel.
- 5.3.3 Ringkonna üldkoosolek protokollitakse ja ringkonna juhatus saadab ringkonna üldkoosoleku protokoll 14 päeva jooksul erakonna juhatusale. Ringkonna liikmele, kes soovib ringkonna üldkoosoleku protokolliga tutvuda, annab niisuguse võimaluse ringkonna esimees või aseesimees.
- 5.4 Ringkonna juhatusse kuuluvad kõik sellesse ringkondadesse kuuluvate osakondade esimehed, keda võivad ringkonna juhatuses asendada osakondade aseesimehed. Kui ringkonda lisandub uus osakond või kui osakonna tegevus taastatakse, saab selle osakonna esimees ringkonna juhatuse liikmeks. Kui osakonna tegevus peatatakse või lõpetatakse, langeb selle osakonna esimees ringkonna juhatusest välja. Samuti kuuluvad ringkonna juhatusse kõik sellesse ringkonda kuuluvad erakonna Riigikogu fraktsiooni liikmed, kelle volitused Riigikogus ei ole peatunud ega lõppenud. Ringkonna juhatuse ülejäänud liikmete arvu otsustab ja vajadusel muudab ning need liikmed valib ringkonna üldkoosolek ringkonna liikmete hulgast kuni kaheks aastaks. Ringkonna juhatuse liikmete arv ei või ületada 23. Ringkonna juhatuse liige võib olla valitud ringkonna juhatusse ka rohkem kui üheks ametiajaks järjest.
- 5.4.1 Pärast ringkonna juhatuse ülejäänud liikmete valimist valib ringkonna üldkoosolek kõikide ringkonna juhatuse liikmete hulgast ringkonna esimehe ja kuni kaks aseesimeest.
- 5.4.2 Ringkonna juhatus on otsustusvõimeline, kui otsuse tegemises osaleb üle poole ringkonna juhatuse liikmetest. Teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja otsused võetakse vastu lihthälteenamusega. Ringkonna juhatuse tööd juhib ringkonna esimees või tema puududes aseesimees.

- 5.4.3 Ringkonna juhatus võib pidada koosolekuid füüsiliselt kokku tulles või kirjalikult või videokoosoleku vormis. Ringkonna juhatuse koosolekud, mida ei peeta kirjalikult, kutsub kokku ringkonna esimees või aseesimees vähemalt kord kvartalis vähemalt 7päevase etteteatamisega, välja arvatud juhul kui kõik ringkonna juhatuse liikmed on kirjalikult nõustunud lühema etteteatamisega.
- 5.4.4 Ringkonna juhatuse koosolekud, kui neid ei peeta kirjalikult ja kui ringkonna juhatus ei ole kuulutanud neid kinniseks, on ringkonna liikmetele avatud ja sel juhul saadetakse nende koosolekute kohta punktis 5.4.3 nimetatud eelteade e-posti teel kõikidele selle ringkonna osakondade juhatuste liikmetele. Ringkonna liikmed peavad osalemissoovist ringkonna juhatusele vähemalt kaks päeva ette teatama.
- 5.4.5 Ringkonna juhatus saadab oma koosolekute protokollid erakonna juhatusele kahe nädala jooksul pärast koosolekut. Ringkonna liikmele, kes soovib ringkonna juhatuse protokolliga tutvuda, annab niisuguse võimaluse ringkonna esimees või aseesimees.
- 5.4.6 Ringkonna üldkoosolek võib enda valitud ringkonna juhatuse liikme tagasi kutsuda.
- 5.5 Ringkonna juhatuse ülesanne on muu hulgas koordineerida suhtlust oma tegevuspiirkonda kuuluvate osakondade vahel, vajadusel edastada ja selgitada osakondadele erakonna juhatuse poliitikat ja seisukohti.
- 5.6 Ringkonna üldkoosolek koostab kandidaatide ringkonnanimikirja Riigikogu valimisteks.
- 5.6.1 Kui ringkonna üldkoosolek ei ole koostanud seda nimekirja hiljemalt kolm kuud enne Riigikogu valimisi, koostab kogu selle nimekirja erakonna juhatus.
- 5.7 Ringkonna juhatuse pädevuses on muuta kuni ühe isiku positsiooni kohalike omavalitsuste volikogude valimiste kandidaatide ringkonnanimikirjas, mille on koostanud osakonna üldkoosolek punkti 4.6 alusel.

6. ERAKONNA ÜLDKOOSOLEK

- 6.1 Erakonna üldkoosolek on pädev tegema otsuseid kõikides erakonnaga seotud küsimustes, kui see ei ole vastuolus Eestis kehtivate õigusaktidega. Erakonna üldkoosoleku otsused tehakse lihthälteenamusega, kui seadus või põhikiri ei nõua teistsugust hälteenamust, ning teist liiget enda eest hääletama volitada ei saa ja kvooruminõuet ei ole.
- 6.2 Erakonna korraline üldkoosolek koguneb vähemalt kord aastas erakonna juhatuse kutsel vähemalt 21päevase etteteatamisega, milles näidatakse erakonna üldkoosoleku aeg, koht ja päevakord.
- 6.3 Erakonna erakorraline üldkoosolek koguneb erakonna juhatuse või vähemalt 1/10 erakonna liikmete kutsel vähemalt 14päevase etteteatamisega, milles näidatakse erakonna üldkoosoleku aeg, koht ja päevakord.
- 6.4 Eelteade erakonna üldkoosoleku kohta saadetakse erakonna liikmetele nende näidatud e-posti aadressil või muul viisil ja avaldatakse erakonna veebisaidil.
- 6.5 Kui erakonna liikmete nimekirjas on üle 1000 liikme, võib erakonna juhatus igal korral eraldi otsustada, et erakonna üldkoosoleku ülesandeid täidab volinike koosolek, mis koosneb osakondade volinikest ning kõikidest erakonna juhatuse ja aukohtu liikmetest, samuti erakonna Riigikogu fraktsiooni liikmetest. Sel juhul valib iga osakonna üldkoosolek oma osakonnast volinike koosolekule lähetatavad volinikud, võttes aluseks esindusnormi üks volinik iga kümne liikme kohta ümardatult lähima täiskümneni, kusjuures esindusnormi arvestatakse vaid nende osakonna liikmete suhtes, kelle liikmemaksukohustus on täidetud. Kui osakonnas on vähem kui kümme liiget, lähetab see osakond ühe voliniku. Osakonna üldkoosolek võib valida igale oma volinikule asendaja,

kes läheb volinike koosolekule voliniku asemel. Osakondliku kuuluvuseta liikmed võivad osaleda volinike ja nende asendajate valimisel enda valitud osakonnas.

- 6.5.1 Osakonna juhatus teatab erakonna juhatusel ja ringkonna juhatusel hiljemalt seitse päeva enne volinike koosoleku kuupäeva, kes on sellest osakonnast valitud volinik ja tema asendaja.
 - 6.5.2 Volinike koosoleku kokkukutsumise kohta, mis võib olla korraline või erakorraline, kehtivad samad nõuded nagu erakonna üldkoosoleku kokkukutsumise kohta.
 - 6.5.3 Valitud volinikul ega voliniku asendajal ei ole edasivolitamise õigust.
 - 6.5.4 Üldkoosoleku ülesandeid täitev volinike koosolek on pädev samades küsimustes nagu erakonna üldkoosolek, kui see ei ole vastuolus Eesti seadustega. Volinike koosolek on otsustusvõimeline, kui sellel on kohal vähemalt kaks kolmandikku volinikest või nende asendajatest, kellest on punkti 6.5.1 kohaselt erakonna juhatusel teatatud, ja vähemalt kaks kolmandikku erakonna juhatuse liikmetest, nende seas erakonna esimees või vähemalt üks erakonna aseesimees.
 - 6.5.5 Voliniku valitud osakonna üldkoosolek võib voliniku või tema asendaja tagasi kutsuda.
 - 6.5.6 Kui käesolevas põhikirjas on mainitud üldkoosolekut, tähendab see vajaduse korral ka volinike koosolekut.
- 6.6 Erakonna üldkoosoleku päevakorra määrab erakonna juhatus.
- 6.6.1 Vähemalt 1/5 erakonna liikmetest võib nõuda kolme päeva jooksul pärast erakonna üldkoosoleku kokkukutsumisest teatamist küsimuste lisamist päevakorda, kui nad esitavad iga küsimuse kohta põhjenduse.
 - 6.6.2 Küsimuse, mida ei olnud eelnevalt erakonna üldkoosoleku päevakorda võetud, võib päevakorda võtta ka erakonna üldkoosoleku käigus vähemalt 9/10 sellel osalevate liikmete nõusolekul, kui erakonna üldkoosolekul on kohal üle poole erakonna liikmetest.
 - 6.6.3 Erakonna põhikirja muudatuste hääletamise lisamist üldkoosoleku päevakorda saavad algatada vaid erakonna juhatus või vähemalt 1/10 erakonna liikmetest või erakonna referendum.
- 6.7 Erakonna üldkoosoleku ainupädevuses on muu hulgas:
- a) kinnitada erakonna põhikiri ning seda muuta,
 - b) valida erakonna esimees ja aseesimehed,
 - c) valida peale erakonna esimehe ja aseesimeeste veel kaksteist juhatuse liiget,
 - d) valida aukohtu liikmed,
 - e) kinnitada erakonna presidendikandidaat,
 - f) kutsuda tagasi erakonna esimehi, aseesimehi, teisi juhatuse liikmeid ja aukohtu liikmeid,
 - g) otsustada tehingu tegemine erakonna juhatuse liikmega, tehingu tingimuste määramine ning selles tehingus erakonna esindaja määramine, samuti kehtestada vajadusel liikmetele kohustusi, mis ei ole vastuolus põhikirja ega Eestis kehtivate õigusaktidega,
 - h) kinnitada erakonna majandusaasta aruanne,
 - i) kinnitada erakonna liikmemaksu suurus ja maksetähtaeg,
 - j) määrata erakonna juhatuse liikmetele makstavate tasude suurust ja korda.

- 6.8 Erakonna üldkoosoleku pädevuses on muu hulgas:
- a) kinnitada erakonna programm,
 - b) teha otsus erakonna lõpetamiseks või jagunemiseks, kui selle poolt hääletab üle kahe kolmandiku üldkoosolekul osalevatest liikmetest,
 - c) teha otsus erakonna ühinemiseks, kui selle poolt hääletab üle poole üldkoosolekul osalevatest liikmetest.
- 6.9 Erakonna juhatus võib väljakuulutatud erakonna üldkoosoleku ära jätta vääramatu jõu tõttu või kui on selge, et niisugune erakonna üldkoosolek ei oleks otsustusvõimeline või ei saaks hääletada päevakorras ette nähtud küsimusi.
- 6.10 Nii erakonna üldkoosoleku kui ka volinike koosoleku kohta, kui see täidab erakonna üldkoosoleku ülesandeid, võib kasutada ka nimetust „suurkogu“.

7. ERAKONNA JUHATUS

- 7.1 Erakonna juhatus koosneb erakonna esimehest, kahest erakonna aseesimehest ning peale nende kaheteistkümnest liikmest. Kõik viiesteist erakonna juhatuse liiget peavad olema erakonna liikmed ja on võrdselt hääleõiguslikud.
- 7.1.1 Erakonna juhatuse liige võib olla valitud erakonna juhatusse ka rohkem kui üheks ametiajaks järjest.
- 7.2 Erakonna üldkoosolek valib kõik erakonna juhatuse liikmed üheks aastaks järgmise korra kohaselt:
- 7.2.1 Kandidaadid seatakse üles erakonna liikmete hulgast sellest erakonna juhatusele vähemalt viis päeva enne üldkoosolekut teatades. Erakonna esimehe kandidaadid, erakonna aseesimeeste kandidaadid ja ülejäänud juhatuse liikmete kandidaadid seatakse üles eraldi. Üks isik võib kandideerida ka rohkem kui ühele positsioonile.
- 7.2.2 Enne hääletamist peavad kõik juhatusse kandideerijad olema selgelt väljendanud oma nõusolekut erakonna juhatusse kandideerimiseks.
- 7.2.3 Kõigepealt valitakse eraldi hääletusel erakonna esimees. Selleks et olla valitud erakonna esimeheks, peab esimehekandidaat saama üle poole erakonna üldkoosolekul antud kehtivatest häältest. Kui esimehekandidaate on rohkem kui kaks ja ükski kandidaat ei saa hääletusel piisavalt hääli, otsustatakse erakonna esimeheks valimine olenemata sellest, kuidas hääled jagunesid, liithäälteenamusega kordushääletusel kahe enim hääli saanud esimehekandidaadi vahel.
- 7.2.4 Seejärel valitakse eraldi hääletusel erakonna aseesimeesteks kaks hääletusel enim hääli saanud aseesimehekandidaati.
- 7.2.5 Seejärel valitakse erakonna juhatuse ülejäänud liikmeteks kaksteist hääletusel enim hääli saanud kandidaati.
- 7.3 Erakonna juhatuse liikmete ametiaeg algab ja eelmise juhatuse koosseisu liikmete ametiaeg lõpeb alates sellest, kui üldkoosolekul on kuulutatud välja juhatuse valimise tulemused.
- 7.4 Erakonna juhatus on otsustusvõimeline, kui otsuse tegemises osaleb või on esindatud vähemalt kaks kolmandikku erakonna juhatuse liikmetest. Erakonna juhatuse otsused võetakse vastu koosolekul osalevate erakonna juhatuse liikmete poolthäälteenamusega.
- 7.5 Erakonna juhatus võib pidada koosolekuid füüsiliselt kokku tulles või kirjalikult või videokoosoleku vormis või nii, et osa erakonna juhatuse liikmetest on tulnud kokku

füüsiliselt ja teine osa osaleb video kaudu. Erakonna juhatuse koosolekud, mida ei peeta kirjalikult, kutsuvad kokku erakonna esimees või aseesimees vähemalt 5päevase etteteatamisega, välja arvatud juhul kui kõik erakonna juhatuse liikmed on kirjalikult nõustunud lühema etteteatamisega.

7.5.1 Erakonna esimees või aseesimees peab kutsuma kokku erakonna juhatuse koosoleku, kui seda nõuab üle poole erakonna juhatuse liikmetest, kes on põhjendanud oma nõudmist ja teinud ettepaneku selle koosoleku päevakorra kohta.

7.6 Erakonna juhatuse koosolekutest, kui neid ei peeta kirjalikult, võivad sõnaõigusega osa võtta aukohtu esimees ja iga ringkonna esimees või aseesimees, kui selle ringkonna esimees ega aseesimees ei ole erakonna juhatuse liige, ning niisuguste erakonna juhatuse koosolekute kohta saadetakse punktis 7.5 nimetatud eelteade e-posti teel ka ringkondade esimeestele ning aukohtu esimehele. Erakonna juhatus võib oma otsusega anda erakonna struktuuriväliste või muude üksuste liikmetele õiguse ja võtta neilt õiguse osaleda erakonna juhatuse koosolekul sõnaõigusega.

7.7 Erakonna juhatus korraldab oma koosolekute protokollimise ja saadab oma koosolekute protokollid kahe nädala jooksul pärast koosolekut ringkondade esimeestele teadmiseks.

7.8 Erakonna juhatuse ülesanded on muu hulgas:

- a) koordineerida, edastada ja vajadusel selgitada erakonna poliitilisi seisukohti teistele erakonna üksustele, erakonna liikmetele ja üldsusele,
- b) tagada erakonna igapäevane toimimine ja erakonna üldkoosoleku otsuste elluviimine,
- c) tagada erakonna üldkoosolekute toimimine, protokollimine ja tehniline teenindamine,
- d) registreerida erakonnas asutatud struktuuriüksused ja struktuurivälised ühendid,
- e) korraldada erakonna teabevahetust ja suhtlust ringkondade ja osakondadega ning vajadusel koordineerida suhtlust ringkondade vahel ning ringkonnata osakondade vahel,
- f) korraldada valimiskampaania aruandlust,
- g) korraldada erakonna finants- ja majandustegevust ning selle sõltumatut kontrollimist, koostada ja kinnitada erakonna eelarve, koostada erakonna raamatupidamise aasta- ja tegevusaruanded;
- h) pidada erakonna varade arvestust, vastutada erakonna varade eest ja korraldada nende kasutamist kooskõlas üldkoosoleku otsustega.

7.9 Juhatus võib delegerida oma ülesannete täitmist, kuid mitte vastutust, erakonna juhatuse liikmetele, teistele erakonna liikmetele, erakonna töötajatele, erakonna üksustele, erakonna teenistuses olevatele isikutele või erakonna lepingupartneritele.

7.10 Erakonna juhatuse pädevuses on muu hulgas:

- a) otsustada lepingute ja tehingute sõlmimine erakonna nimel,
- b) teha otsuseid erakonna sümboolika kinnitamise ja kasutamise kohta,
- c) võtta isikuid tööle või erakonna teenistusse,
- d) moodustada konkreetsete ülesannete täitmiseks või erakonna seisukohtade kujundamiseks eri valdkondades toimkondi, mis tegutsevad juhatuse alluvuses ja millesse võib ekspertidena kuuluda ka erakonnaväliseid liikmeid,

- e) vajadusel võtta vastu erakonna programmi muudatusi, mis jõustuvad, kui erakonna üldkoosolek või erakonna referendum on need kinnitanud,
 - f) koostada erakonna programmile ning vajadusel erakonna üldkoosoleku ja erakonna referendumite otsustele tuginedes platvorm Riigikogu valimisteks ja koostada nendeks valimisteks kandidaatide üleriigiline nimekiri,
 - g) teha kuni ühe positsiooni osas muudatus Riigikogu valimiste kandidaatide ringkonnanimikirja, mille on koostanud ringkond punkti 5.6 alusel,
 - h) koostada Tallinna linnavolikogu valimisteks kandidaatide ülelinnaline nimekiri vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 34 lõike 1 punktile 2,
 - i) koostada Euroopa Parlamendi valimiste kandidaatide nimekiri,
 - j) korraldada ja viia erakonna nimel läbi riigi tasandil koalitsiooniläbirääkimisi,
 - k) nimetada ametisse ja kutsuda tagasi erakonda esindavaid ministreid Vabariigi Valitsuses.
- 7.11 Erakonna esimees koordineerib ja juhib erakonna juhatuse tegevust ning esindab erakonda suhtlemisel teiste organisatsioonidega ja üldsusega erakonna nimel, kui juhatus ei ole otsustanud teisiti. Erakonna esimehel on õigus esindada erakonda koos ühe aseesimehega kõikides õigustoimingutes või volitada seda tegema kaks erakonna aseesimeest koos, kui erakonna juhatus ei ole otsustanud, et konkreetsetes õigustoimingus esindavad erakonda teised juhatuse liikmed.
- 7.12 Erakonna aseesimees asendab erakonna esimeest, kui erakonna esimees ei saa oma ülesandeid täita või ei ole kättesaadav. Erakonna aseesimeeste omavahelise tööjaotuse otsustavad vastavalt vajadusele nemad ise või erakonna juhatus.
- 7.13 Erakonna juhatuse alluvuses tegutseb meediatalitus, mille viiest liikmest vähemalt kolm peavad olema erakonna juhatuse liikmed. Meediatalituse liikmeid, kelle ametiaeg ei ole piiratud, määrab ja kutsub tagasi erakonna juhatus. Meediatalitusel olevad juhatuse liikmed peavad juhatuses meediatalituse tööst aru andma. Meediatalituse liikmetele võib maksta juhatuse otsusel tasu kooskõlas seaduse ja põhikirjaga ning juhatuse otsusel võib võtta meediatalitusse tööle ka palgalisi töötajaid. Meediatalituse ülesanne on kavandada ja ellu viia erakonna meedia, reklaami ja turundusega seotud tegevust, sealhulgas:
- a) koostada erakonna meediastrateegia ja viia seda ellu,
 - b) luua vastavalt võimalustele erakonna meediastruktuur,
 - c) toetada ning vajadusel korraldada ja koordineerida erakonna suhtlust ajakirjandusega, ajakirjanduslikku sisuloomet, avalikku suhtlust, sealhulgas pressiteateid, reklaami- ja turundustegevust ning erakonna kuvandi kujundamist ajakirjandus- ja sotsiaalmeedias,
 - d) korraldada erakonna veebilehe haldamist,
 - e) hallata erakonna ametlikke sotsiaalmeediakontosid,
 - f) toetada ja korraldada suhtlust erakonna ja tema liikmete vahel,
 - g) vajadusel luua ja hoida käigus tehnilisi võimalusi erakonnasiseseks teabevahetuseks ja aruteludeks.
- 7.14 Erakonna üldkoosolek võib erakonna juhatuse liikme, sealhulgas esimehe või aseesimehe igal ajal tagasi kutsuda. Sel juhul peab ta tagasikutsutud erakonna juhatuse liikme asemele uue valima.
- 7.15 Erakonna juhatuse liige võib erakonna juhatusest tagasi astuda, teatades sellest kirjalikult erakonna üldkoosolekule. Kui juhatuse liige astub enne üldkoosolekut tagasi või ei suuda

kestvalt oma ülesandeid täita, olles puudunud vähemalt seitsmelt järjestikuselt juhatuse koosolekult, või ei ole enam erakonna liikmete nimekirjas, rakendatakse kuni järgmise üldkoosolekuni ühte järgmistest võimalustest:

7.15.1 Erakonna esimehe asemele asub punktis 7.2.3 nimetatud hääletusel valimata jäänud kandidaatide hulgast enim hääli saanud erakonnaliige. Kui see ei ole võimalik, valib juhatus erakonna esimehe kohusetäitja.

7.15.2 Erakonna aseesimehe asemele asub punktis 7.2.4 nimetatud hääletusel valimata jäänud kandidaatide hulgast enim hääli saanud erakonnaliige. Kui see ei ole võimalik, valib juhatus erakonna aseesimehe kohusetäitja.

7.15.3 Juhatus liikme asemele, kes ei olnud esimees ega aseesimees, asub punktis 7.2.5 nimetatud hääletusel valimata jäänud kandidaatide hulgast enim hääli saanud erakonnaliige.

8. AUKOHUS

8.1 Erakonna üldkoosolek asutab oma otsusega viieliikmelise aukohtu, mille liikmed valitakse erakonna liikmete hulgast kaheks aastaks ja mille ülesanne on lahendada erakonnasiseseid eetika ja mainega seotud küsimusi ja vaidlusi ning anda nõuandvaid hinnanguid liikmete erakonnast väljaarvamise kohta. Aukohtu liige ei tohi olla samal ajal erakonna juhatuse liige ega erakonna palgaline töötaja ning tema liikmemaksukohustus peab olema täidetud.

8.2 Aukohus allub ainult erakonna üldkoosolekule, määrab ise oma töökorra ja teeb selle erakonna juhatusele teatavaks ning valib oma liikmete hulgast aukohtu esimehe, kes esindab aukohut erakonna juhatuses ja muus erakonnasiseses suhtluses. Aukohtu esimehel on õigus saada erakonna juhatuse abi erakonna sisesuhtluse kanalite kasutamiseks, et pöörduda erakonna liikmete poole.

8.3 Aukohtu otsused ja hinnangud on kirjalikud.

9. STRUKTUURIVÄLISED ÜHENDUSED

9.1 Erakonna liikmed võivad omavahel ühineda ühendustesse, teatades sellest erakonna juhatusele, kes registreerib ühenduse asutamise ja teatab sellest kõikidele erakonna liikmetele. Ühenduse nime võib ühendus ise vabalt valida ja see ei pea sisaldama sõna „ühendus”. Niisugused ühendused ei saa teha erakonnas siduvaid otsuseid, kuid võivad taotleda erakonna juhatusest abi oma tegevuse jaoks. Ühenduse lõpetamise korral teatatakse sellest erakonna juhatusele.

9.2 Ringkondade üldkoosolekud või juhatused võivad asutada ringkondade nõukoja, millesse kuuluvad kõikide ringkondade esimehed või aseesimehed. Ringkondade nõukoda teatab enda asutamisest erakonna juhatusele, määrab ise oma töökorra ja saadab erakonna juhatusele oma otsuste protokollid kolme päeva jooksul pärast otsuse tegemist. Vajadusel võib ringkondade nõukoda saada erakonna juhatuse abi erakonna sisesuhtluse kanalite kasutamiseks. Sealhulgas on ringkondade nõukojal õigus korraldada erakonna juhatuse abiga erakonnas arvamuse- ja rahuloluküsitlusi, mille tulemused tuleb teatada ka erakonna juhatusele. Ringkondade nõukojal ei ole põhikirjast tulenevalt erakonna liikmete ega struktuuriüksuste suhtes siduvate otsuste tegemise õigust, välja arvatud punkti 10.1 alapunktis b kirjeldatud õigus, kuid erakonna üldkoosolek võib anda või erakonna juhatus võib delegeerida ringkondade nõukojale õiguse teha teatavaid konkreetseid siduvaid otsuseid, kui see ei ole vastuolus muude põhikirja sätetega.

9.3 Kohalike omavalitsuste volikogude liikmed, kes kuuluvad erakonda, võivad asutada kohalike volikoguliikmete nõukoja, millesse kuuluvad kõik nimetatud volikoguliikmed.

Kohalike volikoguliikmete nõukoda teatab enda asutamisest erakonna juhatusesele, määrab ise oma töökorra ja saadab erakonna juhatusesele oma otsuste protokollid kolme päeva jooksul pärast otsuse tegemist. Vajadusel võib kohalike volikoguliikmete nõukoda saada erakonna juhatuse abi erakonna sisesuhtluse kanalite kasutamiseks. Kohalike volikoguliikmete nõukojal ei ole erakonna liikmete ega struktuuriüksuste suhtes siduvate otsuste tegemise õigust, välja arvatud punkti 10.1 alapunktis c kirjeldatud õigus.

10. ERAKONNA REFERENDUM

- 10.1 Erakonna juhatus võib ise algatada erakonna referendumeid olulistes küsimustes, mis on seotud erakonna poliitilise suunaga või erakonnasiseste küsimuste korraldamisega, sealhulgas erakonna programmi või selle muudatuste vastuvõtmise ja kinnitamisega, ning peab korraldama erakonna referendumi, kui seda nõuab
 - a) vähemalt veerand erakonna liikmetest, või
 - b) ringkondade nõukoda, või
 - c) kohalike volikoguliikmete nõukoda, või
 - d) erakonna Riigikogu fraktsioon konsensusega.
- 10.2 Erakonna referendumil osaleda saavad ainult erakonna liikmed, osalemine on vabatahtlik, kvooruminõuet ei ole ja referendumi tulemuse määrab lihthälteenamus.
- 10.3 Erakonna referendumile ei saa panna:
 - a) erakonna põhikirja teksti muutmist,
 - b) isiku valimist või tagasikutsumist,
 - c) kandidaatide nimekirjade koostamist valimisteks,
 - d) erakonna majandus- või rahandusküsimusi, või
 - e) küsimusi, mis puudutavad või eeldavad vastuollu minekut põhikirjaga või Eesti Vabariigis kehtivate õigusaktidega.
- 10.4 Erakonna referendumi eel peavad referendumil esitatavate küsimuste eri vastuste pooldajad saama võimaluse põhjendada erakonna kommunikatsioonikanalites oma vaateid mõistliku tekstimahu piires, mille otsustab erakonna juhatus.
- 10.5 Erakonna referendumi korraldab ja viib läbi erakonna juhatus elektrooniliselt ning selles kasutatakse elektroonilist isikutuvastust. Erakonna iga liige, kes referendumil osaleb, peab andma oma hääle referendumil ise.
- 10.6 Erakonna referendumi hääletustulemused avaldatakse kõikidele erakonna liikmetele nimeliselt ja tervikuna, et igaüks saaks kontrollida, kas tema hääl on õigesti arvesse läinud, ja teada, kuidas on hääletanud teised erakonna liikmed.
- 10.7 Erakonna referendumi otsused on erakonna juhatusesele, ringkondadele ja osakondadele, samuti nõukodadele ja muudele erakonna struktuuriväliste ühendustele siduvad ning neid saab muuta vaid uue referendumiga või erakonna üldkoosolekul.

11. ERAKONNA VARA JA MAJANDUSTEGEVUS

- 11.1 Erakond võib omada vallas- ja kinnisasju. Erakonna vara tekib liikmemaksudest, annetustest, riigieelarve eraldistest ja muudest seaduslikest tuludest. Erakonna allüksusele nimeliselt tehtud annetuse kasutamise üle otsustab asjaomane allüksus.

- 11.2 Erakonna vara kasutatakse erakonna põhikirjaliste ja programmiliste eesmärkide saavutamiseks.
- 11.3 Erakond ei vastuta oma liikmete varaliste kohustuste täitmise eest ja vastupidi. Erakonna liikmetel ei ole õigust erakonna varale.
- 11.4 Erakonna lõpetamise korral müüakse erakonna vara ning jaotatakse saadud tulu võrdselt kõikide erakonna liikmete vahel. Erakonna ühinemise või jagunemise korral otsustab erakonna vara jaotuse erakonna üldkoosolek.
- 11.5 Erakonnal võib olla majandustegevus seadusega lubatud ulatuses.
- 11.6 Erakonna varade, liikmemaksude ja annetuste ning kulude arvestuse pidamist kooskõlas Eestis kehtivate õigusaktidega korraldab erakonna juhatus.
- 11.7 Erakonna üldkoosolek võib asutada revisjonikomisjoni, kes kontrollib erakonna raha ja vara kasutamist ning erakonna ja selle struktuuriüksuste finantsarvestuse vastavust raamatupidamisnõuetele, põhikirjale ning erakonna üldkoosoleku ja juhatuse otsustele. Revisjonikomisjoni liige ei tohi olla samal ajal erakonna juhatuse liige ega erakonna palgeline töötaja. Revisjonikomisjon määrab ise oma töökorra ja teeb selle erakonna juhatusele teatavaks ning teeb oma töö tulemused teatavaks üldkoosolekule.

12. PROTSEDUURILISED TÄPSUSTUSED

- 12.1 Kui põhikirjas on kasutatud sõna „kirjalikult”, tähendab see ka kirjalikke elektroonilisi sidevahendeid.
- 12.2 Erakonna juhatus ning ringkondade ja osakondade juhatused võivad asjaomase ringkonna või osakonna esimehe või aseesimehe otsusel hääletada otsuseid, mille sisu ei ole põhikirjas konkreetselt ette nähtud isikuvalimine, ilma koosolekut pidamata e-posti või elektroonilise hääletuse teel.
- 12.3 Kõik põhikirjas konkreetselt ette nähtud isikuvalimised on salajased. Muudes küsimustes võib hääletav organ otsustada, et hääletus on salajane. Erakonna referendumil ega kirjalikult peetaval koosolekul ei või olla salajast hääletust.
- 12.4 Kui põhikirjas ette nähtud hääletusel, sealhulgas referendumil jagunevad hääled võrdselt, toimitakse järgmiselt:
 - a) kui tegu ei ole salajase hääletusega, otsustab tulemuse olenevalt hääletamise tasandist (osakond, ringkond või erakond) hääl, mille andis osakonna esimees, ringkonna esimees või erakonna esimees;
 - b) kui punktile a ei ole võimalik tugineda, otsustatakse tulemus liisuheitmise teel.
- 12.5 Erakonna Riigikogu fraktsioon tähendab käesolevas põhikirjas erakonda kuuluvate saadikute ühendust Riigikogus, kelle volitused Riigikogu saadikuna ei ole peatatud ega lõppenud, olenemata sellest, kas nad on moodustanud seaduse tähenduses Riigikogu fraktsiooni või mitte.
- 12.6 Erakonna organid võivad töödelda erakonna liikmetelt saadud andmeid erakonna kohustuste ja eesmärkide täitmiseks kooskõlas Eestis kehtivate õigusaktidega.